

Asia: VN/10057/2023

Jätelakiopas: yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat säännökset

Luku 2: Mitä on yhdyskuntajäte?

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Pirkanmaan Jätehuolto Oy ((jäljempänä PJH) katsoo hyväksi, että oppaassa on erikseen todettu, että luettelo eri yhdyskuntajätelajeista ei ole tyhjentävä.

Luku 3: Vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä

Kunnan perusvastuu

Luvussa 3 ja sen alaluvuissa käytetään useammassa kohdassa terminologisia yhdistelmiä "asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen" (s. 9) ja "asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajätteet" (s. 9-10). Kirjaustapa ei ole ristiriidassa jätelain 6.1 §:n 2-kohdan yhdyskuntajätteen määritelmän kanssa. PJH huomauttaa, että jätelain 32.1 §:n 1-kohta ei kuitenkaan rajaa kunnan jätehuollon järjestämisvastuuta asumisen jätteiden osalta pelkästään yhdyskuntajätteisiin. Ko. säännöksen mukaisesti lähtökohtana on se, että kunta vastaa kaikkien asumisen jätteiden jätehuollon järjestämisestä, ellei jätelaissa toisin säädetä.

Em. Jätelakioppaaseen valittu kirjaustapa kohdentaa kunnan jätehuollon järjestämisvastuuta asumisen jätteissä yhdyskuntajätteisiin, mikä ei vastaa lain tarkoitusta ja soveltamiskäytäntöä. PJH:n näkemyksen mukaan selkeintä olisi käyttää kirjaustapaa "asumisessa syntyvien jätteiden sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen" ja "asumisessa syntyvät jätteet sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet".

PJH toteaa, että yllä mainittuun kirjaustapaan liittyvä haaste toistuu myös myöhemmissä lausuttavana olevan Jätelakioppaan luvuissa (esim. luku 4.1).

PJH katsoo tarpeelliseksi, että kunnan perusvastuun käsittelyn yhteydessä on otettu huomioon Vaasan hallinto-oikeuden lainvoimainen päätös 22.2.2022 (168/2022, diaarinro 20348/2020). Päätös selventää asumisen käsitteen ulottuvuutta jätelain soveltamiskäytännössä. Olennaista on, että jätelaki ei rajaa mitään asumisen muotoa kuntavastuun ulkopuolelle. Palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen osalta merkitystä tulee antaa myös sille, että palveluasumisella ja tehostetulla palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja ko. asumisen piirissä toteutettuja palveluja.

PJH katsoo, että luvun 3.2.1 viimeiseen virkkeeseen tulisi johdonmukaisuuden vuoksi lisätä vielä pienimuotoisissa itse tehtävissä remonteissa syntyvät jätteet, jotka kuuluvat kunnan järjestämisvastuulle jätelain 32 §:n mukaisesti. Lisäksi asumisen jätettä koskevasta kappaleesta puuttuu kokonaan maininta yhdessä asuinkiinteistöjen jätteiden kanssa kerättävien liikehuoneistojen jätteiden jätehuoltovastuusta. PJH katsoo, että tältä osin kirjausta tulisi täydentää vastaamaan jätelain 32 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

PJH katsoo selvyiden vuoksi tarpeelliseksi, että Jätelakioppaaseen on sisällytetty kirjaus siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon jätehuollon järjestämisvastuun muutoksella ei muuteta kunnan jätehuollon järjestämisvastuun soveltamisalaa siltä osin, kun kysymys on jätelain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua asumisessa syntyvästä jätteestä. Selvyiden vuoksi PJH ehdottaa kappaleeseen 3.2.3 vielä lisättäväksi, että sote-uudistus ei vaikuta palveluasumisen jätehuoltovastuuseen, joka säilyy kunnalla järjestäjätahosta riippumatta.

Lisäksi PJH katsoo, että ylimääräisen hallinnollisen taakan minimoimiseksi terveydenhuollon jätteisiin liittyvä luokitusmuutos tulee toteuttaa hyvinvointialueilla siinä vaiheessa, kun yhdyskuntajätteiden jätehuoltovastuu siirtyy jätelain mukaisesti hyvinvointialueille jätteen haltijana. Luokitusmuutoksen toteuttaminen varhaisemmassa vaiheessa veisi tarpeettomasti resursseja sekä hyvinvointialueilla että kunnissa ja kuntien jätelaitoksissa. Lisäksi on syytä varmistua siitä, että luokitusmuutoksen toteuttamisen jälkeen yhdyskuntajätteistä terveydenhuollon jätteiksi luokiteltaville jätteille löytyy riittävästi käsittelykapasiteettia.

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

PJH katsoo, että Jätelakioppaassa tulisi pitäytyä TSV-palveluun kytkeytyvän muun palvelutarjonnan puutteen arvioinnin muotoiluissa jätelain esitöiden kirjauksissa. Jätelain esitöissä ei oteta kantaa esimerkiksi siihen, että hinnan kohtuuttomuutta arvioitaessa vertailukohtana ei voitaisi pitää vastaavaa kunnan järjestämän toissijaisen jätehuoltopalvelun hintaa. Kirjaus on myös ristiriidassa jätelain perusteluistakin löytyvään mainintaan, jonka mukaan pieni poikkeama kunnan palvelun hinnasta ei olisi peruste TSV-palvelun käytölle.

Lisäksi PJH toteaa, että TSV-palveluun kytkeytyvän muun palvelutarjonnan puutteen arviointi tulee olla yksiselitteisesti jätteen haltijan tehtävä. PJH katsookin tärkeäksi, että tämä on selkeästi ilmaistu Jätelakioppaassa.

Tuottajavastuun rooli yhdyskuntajätehuollossa

-

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan vastuut

PJH toteaa luvun 3.5 osalta, että kiinteistön haltijan on jätelain 40 §:n mukaisesti järjestettävä vastaanottopaikka kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen kuuluvan jätteen keräystä varten myös kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa. Oppaan kirjausta tulisi tältä osin tarkentaa.

Luku 4: Viranomaiset ja kunnan jätelaitos

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

PJH kiinnittää huomiota luvun 4 yhteydessä käytettyyn palvelutehtävien määritelmään. Jätelain 43 §:n mukaisesti kunta voi päätöksellään siirtää sille jätelaissa säädetyn jätteen vastaanoton, kuljetuksen ja käsittelyn, 82 §:ssä tarkoitetun jätemaksujen laskutuksen ja 93 §:n 1 momentissa tarkoitetun jäteneuvonnan sekä näihin välittömästi liittyvät hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä, tätä varten perustetulle yhtiölle, jonka kunta yhdessä muiden kuntien kanssa omistaa. Kunta vastaa siitä, että siirretyt jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. PJH katsoo, että jätelain mukaisesti jätehuollon palvelutehtävistä tulisi puhua vain siinä yhteydessä, kun kysymys on palvelutehtävien siirtämisestä tätä varten perustetulle yhtiölle. Palvelutehtävät kytkeytyvät olennaisesti myös jätelain aikaisemmissa esitöissä huomioituun julkiseen hallintotehtävään.

Mikäli kunta ei ole siirtänyt jätehuollon palvelutehtävien hoitamista omistamalleen tai kuntien yhdessä omistamalle yhtiölle, hankkii kunta jätehuollon palveluita hankintalaissa säädetysti. PJH katsoo, että selkeyden vuoksi tällaisen hankinnan yhteydessä ei tulisi käyttää palvelutehtävän määritelmää. Tällaisessa tapauksessa kysymys on yksiselitteisesti hankittavista palveluista.

Luku 5: Yhdyskuntajätteen erilliskeräys

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

PJH kiinnittää huomiota luvun 5.2.2 luvun viimeiseen kappaleeseen. Kappale tulisi PJH:n näkemyksen mukaan poistaa, sillä, kyseessä on (kenties jo ennen Jätelakioppaan juliaisia) poistuva ongelma kuntapuolen erilliskeräyksen määräaikojen tullessa jo vastaan hyvinkin pian. Lisäksi, jos kivijalkakiinteistö järjestää jätehuoltonsa yhdessä kunnan vastuulle kuuluvan toiminnan kanssa, kuuluu sen jätehuolto silloin kuntavastuulle ja toiminnassa noudatetaan mm. jätehuoltomääräyksiä. PJH katsoo, että kappale on omiaan aiheuttamaan hämmennystä oppaan lukijoissa.

PJH katsoo, että Jätelakioppaan luonnoksessa tulisi huomioida täsmällisemmin kunnan vastuulla olevien kiinteistöjen mahdollisuudesta poiketa kiinteistöittäisistä erilliskeräysvelvoitteista yksittäistapauksissa. Jätelain mukaan yksittäinen poikkeaminen on mahdollista, jos kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä on mahdollistettu poikkeaminen jätehuoltomääräyksistä yksittäistapauksissa, poikkeamista haetaan jätehuoltoviranomaiselta ja viranomaisen harkinnan perusteella jokin jätelain 15.2 §:n edellytyksistä kiinteistöllä täyttyy.

Jäteasetuksen (978/2021) perustelumuistiossa todetaan 17 §:n (Asumisessa syntyvän biojätteen kiinteistöittäinen erilliskeräys) perusteluissa seuraavaa: ”Jätehuoltomääräyksissä voitaisiin myös määrätä mahdollisuudesta poiketa pykälässä säädetystä erilliskeräysvelvollisuudesta yksittäisten kiinteistöjen kohdalla silloin, jos vaadittavien jäteastioiden sijoittaminen kiinteistölle ei olisi mahdollista esimerkiksi paloturvallisuus- ja kaavamääräykset huomioiden. Asetusta lievempien vaatimusten tulisi perustua jätelain 15 §:n 2 momenttiin ja niiden ajantasaisuutta olisi arvioitava viiden vuoden välein.” Lisäksi pakkausjätteiden erilliskeräystä koskevan 18 §:n perusteluissa todetaan, että myös pakkausjätteen osalta kunta voisi jätehuoltomääräyksissään poiketa ehdotetuista kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen vähimmäisvaatimuksista jätelain 91 §:n 3 momentin nojalla ja siinä säädetyn edellytyksin.

PJH toteaa, että tarve poikkeamiseen saattaa realisoitua paloturvallisuus- ja kaavamääräysten estävän vaikutuksen lisäksi myös silloin, kun kaupunkialueiden tiivis rakentaminen ei erityisillä järjestelyilläkään mahdollista vaadittavien jäteastioiden sijoittamista kiinteistölle.

Luku 6: Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

PJH esittää, että luvun 6.1 kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen yleisten vaatimusten kohdassa 3 pitäydytään jätelain 35 §:n sanamuodossa eli jäte on kuljetettava kunnan määräämään vastaanotto- ja käsittelypaikkaan.

Oppaan kappaleessa 6.3 (alaviitteineen) todetaan millaisin edellytyksin kunta voisi tehdä päätöksen siirtyä kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Kirjaus on uusi, eikä sitä ole ollut aiemmassa jätelakioppaassa. PJH katsoo, että ko. kappale (alaviitteineen) tulee poistaa Jätelakioppaasta.

Jätelaki edellyttää, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus toteutetaan 34, 35 ja 36 §:ssä säädetysti. PJH katsoo, etteivät jätelain 37 §:ssä säädetyt edellytykset kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisestä kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta voi käytännössä toteutua. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on jätelaissa säädetysti ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä vahvistetusti vahva pääsääntö, josta voidaan poiketa vain jätelaissa säädetyn perustein. Mikäli selvitykset eivät osoita kaikkien kiinteistön haltijan järjestämälle

jätteenkuljetukselle säädettyjen edellytysten täyttymistä, tulee kunnan järjestää kuljetukset kunnan kilpailuttamina. Kun kunnassa tai sen osassa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, ei jätelain 37 §:n edellytysten täyttymistä ole tarpeen arvioida.

PJH huomauttaa, etteivät jätelain 37 §:n kaikki edellytykset voi perustellusti täytyä silloin, kun alueella on jätehuollon palvelutehtävien siirron perusteella operoivan jätelaitoksen jätelaissa ja hankintalaissa säädetysti kilpailuttama kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Mahdollisuus siirtyä kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen on näin ollen täysin teoreettinen. PJH perustelee näkemystään asiassa relevantilla korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännöllä, jossa on todettu, että kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetukselle asetetuista vaatimuksista tulee varmistua jo ennalta ennen järjestelmän käyttöönottoa. Käytännössä kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle asetettujen ehtojen täyttymistä ei ole mahdollista osoittaa, jos päätöksen kohteena olevalla alueella on käytössä kunnan jätelaitoksen jätelaissa ja hankintalaissa säädetysti kilpailuttama kunnan järjestämä jätteenkuljetus.

PJH muistuttaa, että sekä käytäntö että oikeuskäytäntö ovat osoittaneet, ettei kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta päätettäessä aina selvitetä jätelaissa säädettyjen edellytysten täyttymistä korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisujen mukaisesti. Jätelaissa säädetty mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen kuormittaa kohtuuttomasti jätehuoltoviranomaisia ja muutoksenhakutuomioistuimia. Kuormitusta korostaa kunnallisvalituksen ominaispiirteet. Esimerkiksi Pirkanmaalla jätehuoltoviranomaisen tekemiä kuljetusjärjestelmäpäätöksiä on arvioitu eri oikeusasteissa yhteensä 22 kertaa viimeisen 10 vuoden aikana. Tämä on aiheuttanut jatkuvaa epävarmuutta toimintaympäristöön. PJH muistuttaa, että kuljetusjärjestelmästä päättäminen on laillisuusharkintaa. Jätelakioppaassa tulisikin pidättäytyä antamasta suosituksia, joilla saattaa olla oppaaseen kirjattua tarkoitusta laajempaa merkitystä lainsäädännön tulkinnassa.

Jätelakioppaan alueellisiin keräysjärjestelmiin liittyviä erityiskysymyksiä käsittelevässä luvussa todetaan, että alueellisten keräysjärjestelmien käyttöönotto edellyttää aina toimivaltaisen viranomaisen, kuten jätehuoltoviranomaisen päätöstä asiasta. PJH huomauttaa, että alueelliset keräysjärjestelmät perustuvat kuntien alueidenkäytön suunnitteluun ja niihin liittymisen velvoittavuutta toteutetaan pitkälti kuntien maankäyttöön kytkeytyvien järjestelyjen kautta. Alueellisen keräysjärjestelmän käytännön järjestäminen kuntien toteuttaman alueidenkäytön suunnittelun mukaisesti on osa jätehuollon operatiivista toimintaa ja näin ollen useimmiten kunnallisen jäteyhtiön tehtävä. Jätehuoltoviranomaisen toimivaltaan kuuluu mm. alueellisen keräysjärjestelmän jätetaksan hyväksyminen ja alueellisia keräysjärjestelmiä koskevien jätehuoltomääräysten antaminen.

Luku 7: Poikkeukset velvollisuudesta liittyä kunnan järjestämään jätehuoltoon tai kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 8: Jätehuoltopalvelujen laatuvaatimukset ja palvelujen hankinta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

PJH katsoo, että luvussa 8.1.1 käytetyssä vaarallisten jätteiden esimerkissä tulisi huomioida, että kyseessä on varsin moninainen jäteryhmä, josta osa voi olla jopa tuottajavastuulle kuuluvaa jätettä (SER). Vaarallisten jätteiden keräyksen järjestäminen on näin ollen varsin moniulotteista. Alueellisten jätelaitosten ollessa kyseessä tulee keräyksen järjestämisessä pohtia sopivia etäisyyksiä suhteessa alueen muihin palveluihin ja aluerakenteeseen, jotta vaaralliset jätteet saadaan asianmukaiseen käsittelyyn.

Luku 9: Jätehuollon rekisterit ja kirjanpito jätteistä

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

PJH katsoo, että luvussa 9.1.1 tulisi ottaa huomioon KHO:n vuosikirjapäätös 2018:172 kokonaisuudessaan. Päätös huomioi jätelain 43 §:n ohella myös kuntalain 7-9 §:t.

Luku 10: Jättemaksut ja kuluttajansuoja

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 11: Kunnan jätehuoltomääräykset ja neuvonta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne olevaan tekstikenttään

PJH toteaa, että Jätelakioppaan päivitys on tarpeellinen ja odotettu. PJH kiittää ympäristöministeriötä päivitystyöhön ryhtymisestä sekä mahdollisuudesta lausua asiassa.

Muurinen Pasi
Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Nikkilä Amanda
Pirkanmaan Jätehuolto Oy